

«شرق» دور جدید سفرهای منطقه‌ای حسین امیرعبداللهیان به موازات تداوم برخی مشکلات در سیاست خارجی ایران را بررسی می‌کند

ناترازی در دیپلماسی

(الف) اتحادیه اروپا؛

اشخاص حقیقی؛

فرانک هاون Frank Haun، مدیرعامل شرکت صنایع نظامی

کراوس-مافی وگمن،Kraus-Maffei Wegman
فلورین زایلل،Flourian Seiden، مدیرعامل شرکت سیستم‌های کوانتوم

کریستوف اوتن، Christoph Otten، رئیس هیئت‌مدیره شرکت ای‌اس‌جی، ESG

خانم ایلانا سیکورل، Ilana Cicurel، نماینده پارلمان اروپا

خانم دومنیک آتیاس، Dominique Attias، از فرانسه

اودارد لیتنر، Edward Lintner، نماینده سابق پارلمان آلمان مارتن پاتسل، Martin Maria Otto Felix Patzelt، نماینده سابق

پارلمان آلمان

لئو داوتزنبرگ، Leo Dautzenberg، نماینده سابق پارلمان آلمان

کریستوف دوریس، Christoph De Vries، از آلمان

آنتونیو لوپز استوریز وایتز، Antonio Lopez Isturiz Whites،

نماینده پارلمان اروپا

یوری روزنتال، Uri Rosenthal، از هلند

اشخاص حقیقی؛

جامعه آلمانی-اسرائیلی، Deutsch-Israelische Gesellschaft (ب) رژیم انگلیسی؛

آلن مندوزا، Alan Mendoza، مدیر اجرایی نهاد هانری جکسون بریتانیا؛ درباردار بنجامین جان کی-، Admir Ben-Jamir John Key

وست ماکات، Oliver Westmacott، رئیس شرکت ایگیس (-AE، GIS)، میشل راسل، Michelle Russel، رئیس تشکیلات صنایع امنیتی (SIA) (Security Industry Authority)؛ جان تاکت،

John Tuckett، رئیس پلیس خدمات مهاجرتی؛ لارنس تیلور، Laurence Taylor، معاون مرکز مبارزه با تروریسم انگلیس

مرکز هوایی و پهپادی تفنگداران دریایی سلطنتی کالدروز (RNAS Culdrose)؛ مرجع ملی پشتیبانی امنیتی (وابسته به MI۵)، اداره

مجوزهای اطلاعات مخابراتی در مقام جمع‌بندی این بخش، بهرام فلاحی اگرچه تکاپوهای دیپلماتیک منطقه‌ای را قابل دفاع می‌داند؛ اما به نظر او حرکت تعیین‌کننده‌ای برای حل مسائل اصلی مانند شرایط بهرام فلاحی؛ اختلافات پادمانی و جنگ اوکراین نخواهد

بود. البته کارشناس حوزه بین‌الملل این نکته مهم را هم پیش می‌کشد که تصمیم‌گیری در این موضوعات مهم و حساس قطعاً در حیطه اختیارات وزارت امور خارجه نیست؛ با این حال عملکرد شخصی و نبوغ فردی حسین امیرعبداللهیان و باقری‌کنی از دید این کارشناس چندان مثبت نبوده است.

در مقابل اسماعیل کیانی به‌عنوان دیگر کارشناس در گفت‌وگویی که با «شرق» داشت، باوری متفاوت دارد و معتقد است که تحرکات منطقه‌ای ایران بعد از احیای مناسبات با عربستان سعودی صفحه جدیدی از سیاست خارجی را برای تهران گشوده است که می‌تواند به تقویت جایگاه، نفوذ و وزن جمهوری اسلامی ایران در عرصه دیپلماتیک منجر شود. البته اسماعیل کیانی هم اذعان دارد که باید مشابه تحرکات دیپلماتیک منطقه‌ای از سوی تهران برای دیگر چالش‌ها و مشکلات سیاست خارجی مانند اختلافات پادمانی، ازسرگیری گفت‌وگوهای هسته‌ای و جنگ اوکراین هم صورت بگیرد تا شاهد تغییر معنادار در دیپلماسی کشور باشیم.

با این حال تحلیلگر حوزه بین‌الملل، سفرهای منطقه‌ای حسین امیرعبداللهیان را حائز اهمیت می‌داند؛ به‌ویژه آنکه او یادآور می‌شود سفر احتمالی حسین امیرعبداللهیان در روزهای آتی به سوریه می‌تواند با هدف ترغیب دمشق برای حضور در نشست وزرای امور خارجه ترکیه، روسیه، ایران و سوریه باشد که دستاورد مهمی برای تهران در جهت پایان‌دادن به برخی چالش‌ها در قبال سوریه خواهد بود.

بیریه گفته کیانی، مولود جاووش اوغلو، وزیر امور خارجه ترکیه، دیروز جمعه خبر داد که «دیدار وزرای امور خارجه ایران، روسیه، ترکیه و سوریه درباره مسئله سوریه احتمالاً پیش از انتخابات ریاست‌جمهوری و پارلمانی در ترکیه یعنی (۲۶ اردیبهشت) انجام خواهد شد. قلاتر و از سوم الی چهارم آوریل، معاونان وزرای امور خارجه این چهار کشور در مسکو دیداری داشتند و درباره دیدار آتی وزرای امور خارجه این کشور رایزنی کردند.

کیانی در تبیین و تشریح بیشتر گفته‌هایش معتقد است موضوع میانجیگری ایران بین ترکیه و سوریه و حل‌وفصل مناقشه این کشور (سوریه)، تنها بخشی از دستاورد تهران در سایه تحرکات منطقه‌ای است؛ چراکه این کارشناس سفر اخیر رئیس دستگاه سیاست خارجی ایران به عمان را مسیر دیگری برای تحقق منافع کشور تلقی می‌کند. با این خوانش، تحلیلگر مسائل بین‌الملل به «شرق» می‌گوید: «تداوم مذاکرات تهران – مسقط، علاوه بر احتمال تبادل زندانیان دوتابعیتی و رهاسازی اموال بلوکه‌شده ایران می‌تواند به نقش آفرینی عمانی‌ها برای ازسرگیری گفت‌وگوهای هسته‌ای نیز منجر شود».

در سایه آنچه اسماعیل کیانی مورد تأکید قرار داد، حسین امیرعبداللهیان روز سه‌شنبه و چهارشنبه هفته گذشته و در جریان سفر به عمان از ابتکار عمل مسقط برای مذاکرات هسته‌ای خبر داد.

البته به زعم برخی از تحلیلگران و ناظران ممکن است این سخنان یک حرکت دیپلماتیک باشد؛ چراکه عمان از وزن لازم برای احیای برجام برخوردار نیست، اما در سوی دیگر این گزاره احتمالی هم وجود دارد که عمانی‌ها با چراغ سبز دولت بایدن برخی طرح‌های ابتکاری مانند «توافق موقت» یا «توافق کم در برابر کم» را اجرایی کنند؛ چراکه به هر حال با گرم‌شدن تئور رقابت‌های انتخاباتی ریاست‌جمهوری در آمریکا، دولت بایدن به دنبال بسترسازی در آغاز گفت‌وگوها با تهران خواهد بود.

بیرو این موضوع، سیات روسی «نژاویسیمایا گازتا» که گزارشی تحلیلی به صورت ضمنی به توافق موقت به‌عنوان نسخه جایگزین احیای برجام اشاره کرده و در این خصوص نوشت: «دولت‌های غربی از آمادگی کاخ سفید برای انعقاد نسخه پهنه‌شده برجام خبر دادند». بر اساس اطلاعاتی که این سایت روسی منتشر کرده است، دولت بایدن مذاکرات مربوطه را در ژانویه آغاز کرده و در ماه فوریه، به متحدانش که مستقیماً در مذاکرات برای احیای «توافق هسته‌ای» شرکت داشتند، درباره این ایده اطلاع‌رسانی کرده است.

ایگور سوپوتین، نایب‌رئسده این گزارش که به تاریخ چهارم آوریل در این پایگاه روسی منتشر شده، این ابتکار را شامل کاهش گزینشی تحریم‌ها علیه تهران در ازای موافقت این کشور با توقف بخشی از فعالیت‌های هسته‌ای این کشور دانسته است. همچنین از توقف غنی‌سازی اورانیوم در سطح ۶۰ درصد سخن در میان است. با این حال طرف ایرانی از ابتکار کاخ سفید آگاه است، اما عمله‌ای برای دادن پاسخ صریح ندارد. پیش‌تر نیز پایگاه اکسیوس اواسط فورردین ۱۴۰۲ با نقل از منابع آگاه نوشت دولت جو بایدن در هفته‌های گذشته با مقام‌های اسرائیلی و اروپایی درباره توافق موقت با ایران رایزنی کرده است. مقام‌های اسرائیلی، دیپلمات‌های غربی و کارشناسان آمریکایی که از جزئیات طرح آمریکا مطلع هستند، گفته‌اند طرح منظر کاخ سفید شامل رفع برخی تحریم‌ها در ازای توقف بخش‌هایی از برنامه هسته‌ای ایران خواهد بود. مجموعه این نکات اسماعیل کیانی را به این ارزیابی و جمع‌بندی می‌رساند که تهران می‌تواند دستاوردهای مهم دیپلماتیک را با سفرهای منطقه‌ای محقق کند. هرچند این تحلیلگر مکمل دستاوردهای مذکور را ادامه رزید صورت‌گرفته در قبال عربستان برای موضوعات مهمی مانند مذاکرات هسته‌ای، برجام، اختلافات پادمان و جنگ اوکراین می‌داند.

البته بهرام فلاحی با ذکر چند دلیل، گزینه توافق موقت با توافق کم در برابر کم را برای تهران چندان جذاب نمی‌داند که اولین دلیلش به لغو تحریم‌های کمتر در شرایط اقتصادی کنونی ایران بازمی‌گردد. در سوی دیگر، وضعیت پرورنده فعالیت‌های هسته‌ای ایران در سال ۲۰۲۳، تهران را در کمترین فاصله ممکن با نقطه گریز هسته‌ای قرار داده است. بنابراین از دید این کارشناس دیگر توافق موقت برای ایران این عوامل با پایان اسفندماه و تعطیلی مدارس، برای مدتی غائله را خاموش نماید. پس از بازگشایی مدارس در سال ۱۴۰۲، به طور جسته و گریخته گزارش‌هایی از ادعای مسمومیت منتشر شدند که البته محدود و موقرقت‌ز از پیش بودند. ۲- در مقطعی که ادعاهای بدحالی، روند صعودی داشتند و به موازات افزایش این قبیل گزارشات، ورود دستگاه‌های مختلف ذی‌ربط به موضوع نیز افزایش و تمرکز بر ابعاد آن عمق بیشتری می‌یافت. به‌تدریج بررسی و باقیه‌اندیشی برای وقایع اعلام‌شده از دستگاه‌های مرتبط منطقه‌ای به شورای تأمین شهر و شهرستان و استان؛ و در مرحله بعدی به شورای امنیت کشور و نهایتاً به شورای عالی امنیت ملی کشور کشیده شد. در تمام آن مقطع گزارش اقدامات، بررسی‌ها و یافته‌ها علاوه بر شش‌روهای پیش‌گفته، به استحضار مقام معظم رهبری (مد ظله العالی) و ریاست محترم جمهوری و دیگر سران قوا می‌رسید و دستورات آن مقامات مبتنی بر اولویت‌دادن به موضوع و گسترش و تعمیق اقدامات پیشگیرانه به اجرا گذاشته می‌شد.

۳- نوع رصد و پایش‌های اعمال‌شده از نخستین روزها، بسیار متنوع و فراگیر بود و با گذشت زمان، با گسترش اقدامات در سطح، واکاوی هرچه بیشتر در عمق، پایش دقیق‌تر پشت‌صحنه‌ها، هم‌افزایی دستگاه‌ها و تقسیم‌کار و انجام اقدامات مشترک و ترکیبی فرآینده، همراه می‌شد. روش‌ها و ابزار اطلاعاتی، امنیتی، فنی، انتظامی و آزمایشگاهی متعدد، متنوع و گوناگون به کار گرفته شدند. علاوه بر بررسی‌های محطوف به صحنه‌ها و نمونه‌ها، به‌طور هم‌زمان با تحت نظر داشتن کانون‌ها و سوزه‌های مظنون، و گستردن تروهای

جذاب نیست. از سوی دیگر، زمانی هم به انقضای تعهدات ایران در متن برجام باقی نمانده است و این مسئله برای تهران مطلوبیت بیشتری از توافق موقت دارد. البته فلاحی می‌گوید که تغییر مناسبات منطقه‌ای و احیای روابط ایران و عربستان تهران را به ارزیابی متفاوتی رسانده است. از هم‌گرایی منطقه‌ای و تعامل با همسایگان می‌توان به دست برتر دیپلماتیک رسید.

در پایان گفت‌وگویی بهرام فلاحی با «شرق»، وی از زاویه متفاوت تحلیلی، وضعیت داخلی به‌خصوص در حوزه اقتصادی و معیشتی را بزرگ‌ترین چالش تهران در این رابطه می‌داند. به همین دلیل این کارشناس تصریح می‌کند که اگر دولت نتواند مشکلات داخلی را مدیریت کند، این احتمال وجود دارد که بنا بر اجبار، تهران هم گزینه توافق موقت با توافق کم در برابر کم را بپذیرد.

بهران تازه با دامن‌زدن به بحران کهنه‌ا؟

پنجشنبه گذشته بر اثر تصادم یک فروند کشتی ناشناس با یک شناور ایرانی در آب‌های خلیج فارس که منجر به مفقودشدن دو نفر و زخمی‌شدن چند نفر دیگر از خدمه این شناور شد، کشتی ناشناس برخلاف مقررات بین‌المللی مبنی بر کمک به شناور و مصدومان، اقدام به فرار از خلیج فارس کرد که بلافاصله پس از درخواست از سوی مرکز تجسس و نجات دریایی (MRCC)، نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران اقدام به رهگیری، شناسایی و توقیف کشتی ناشناس در دریای عمان کرد. در این عملیات ناوشکن بانشر نیروی دریایی ارتش با حکم قضائی، کشتی متخلف را که با پرچم جزایر مارشال در حال فرار بود، توقیف و به آب‌های ساحلی جمهوری اسلامی ایران هدایت کرد.

به دنبال این اقدام ایران، گروهی از سناتورهای آمریکایی در نامه‌ای به رئیس‌جمهور این کشور خواستار دادن اختیارات و حمایت مالی لازم به اداره تحقیقات امنیتی این کشور برای توقیف محوله‌های نفتی و کازی ایران شدند. دراین‌باره خبرگزاری رویترز با اشاره به «افزایش صادرات نفت علی‌رغم تحریم‌های آمریکا علیه ایران به دلیل برنامه هسته‌ای آن»، نوشت گروهی از سناتورهای آمریکایی از هر دو حزب جمهوری‌خواه و دموکرات از جو بایدن، رئیس‌جمهوری آمریکا، خواستند که به اداره تحقیقات امنیتی این کشور که یکی از ادارات وزارت امنیت داخلی آن است، اجازه داده شود محموله‌های نفتی و کازی ایران را توقیف کند.

بنا بر گزارش رویترز، جونی ارنست، سناتور جمهوری‌خواه و ریچارد بلومنتال، سناتور دموکرات، در نامه‌ای به جو بایدن گفتند دفتر تحقیقات امنیت داخلی مدتی بیش از یک سال است که به دلیل برخی سیاست‌گذاری‌ها در یکی از بخش‌های وزارت خزانه‌داری آمریکا قادر به توقیف یک محموله ایرانی نبوده است. رویترز با ادعای اینکه رونوشتی از این نامه را که به امضای ۱۲ سناتور آمریکایی رسیده، رؤیت کرده است، نوشت این نامه در همان روزی ارسال شد که نیروی دریایی آمریکا اعلام کرد ایران یک نفتکش با پرچم جزایر مارشال را در دریای عمان به دلیل تصادم با یک شناور توقیف کرده است.

پیرو این اتفاق، محمدرضا محمدی در گفت‌وگو با «شرق» اعتقاد دارد چون چالش‌ها و اختلاف‌های ایالات متحده آمریکا و جمهوری اسلامی ایران کمابان لاینحل باقی مانده است و از سوی دیگر دو موضوع مذاکرات هسته‌ای و اختلاف‌های پادمانی سایه جدی بر این اختلافات دارد، باعث شده است شاید طرفین اکنون با این اقدامات دست به گرفتن برگه با اهرم فشار بزنند.

تحلیلگر حوزه بین‌الملل در ادامه ارزیابی خود این هشدار را می‌دهد که سناریوی موجود اگرچه شاید از نگاه تهران باعث ایجاد تحرک در دولت بایدن برای ازسرگیری گفت‌وگوهای هسته‌ای شود، اما در عین حال بهترین فضا را در اختیار اسرائیل و تائیانو‌ق‌وار می‌دهد که به هر دلیلی در تلاش هستند یک تنش یا درگیری نظامی را در منطقه شکل دهند تا پای آمریکا در خاورمیانه باز شود. محمدی با بیان این نکته که احیای روابط ایران و عربستان امنیت منطقه‌ای را تقویت کرده است، یادآور می‌شود ریاض، ابوظبی، منامه، دوحه، کویت، امان، قاهره، مسقط و… در صورت هرگونه درگیری سنج‌آزمی‌کار را رها نخواهند کرد، اما ممکن است اجازه سوا-استفاده از کشورشان را هم ندهند.

البته اسماعیل کیانی هم بیرو گفته‌های محمدرضا محمدی ارزیابی دیگری دارد و بر این باور است که آمریکا و اروپایی‌ها به دلیل تداوم جنگ اوکراین در سال ۲۰۲۳ تمایلی به تنش با تهران در منطقه ندارند. اما احتمالاً از تقابل با اقدامات ایران در توقف نفتکش‌های آمریکایی چشم‌پوشی نمی‌کنند. به همین دلیل کیانی گفت‌ش می‌کند که آمریکایی‌ها ممکن است دست به اقدام متقابل بزنند.

از سوی دیگر، به زعم کارشناس حوزه بین‌الملل، این گزینه محتمل هم وجود دارد که ذیل فشارهای قانون‌گذاران آمریکایی در کنگره و سنا، دولت بایدن به سمت افزایش تحریم‌های نفتی و به دنبال آن کاهش خرید نفت توسط چین و دیگر مشتریان ایران گام بردارد که در شرایط اقتصادی این زمینه‌ها هیچ‌وجه فضای مناسبی برای تهران نخواهد بود. این کارشناس در ادامه اذعان دارد وقوع هرگونه درگیری و تنش نتیجه در‌خور توجهی برای ایران ندارد، در همین دلیل باید ایران به‌جای این دست اقدامات سعی در مدیریت شرایط داشته باشد تا اجازه سوا-استفاده به برخی بازیگران مانند اسرائیل و بی‌بی داده نشود.

وزارت اطلاعات طی بیانه‌های اقدامات انجام‌شده درباره شناسایی و دستگیری عوامل مربوط به حوادث مدارس را تبیین کرد.

بخشی از متن بیانه وزارت اطلاعات را در ادامه می‌خوانید:

در پی حوادث و اغتشاشات واپیز گذشته، گزارش‌هایی از بدحالی دانش‌آموزان در برخی مدارس کشور واصل شد و به‌تدریج روندی صعودی به خود گرفت. موضوع قابل تأمل از آغاز اتفاقات این بود که نسبتی معکوس بین فروکش‌نمودن تدریجی اغتشاشات موصوف و بالاگرفتن شتابان رویدادهای منجر به اعلام بدحالی دانش‌آموزان وجود داشت. این موضوع به‌ویژه با عنایت به جامعه هدف (نوجوانان و کودکان معصوم)، از همان ابتدا توجه خاص ریاست محترم جمهوری را جلب کرد و بلافاصله دستورات مؤکدی به وزارت‌خانه‌های کشور، اطلاعات، بهداشت و درمان و آموزش و پرورش صادر کردند. پیگیری‌ها تحت مدیریت وزیر محترم کشور آغاز شد. وزارت اطلاعات نیز با تمرکز فرآینده بر موضوع، بدون اعلام عمومی (که موجب نگرانی جامعه یا هوشیاری عوامل احتمالی اتفاقات شود) همه توان اطلاعاتی، امنیتی، فنی، عملیاتی و آزمایشگاهی خود را برای کشف علل و عوامل، بسنج نمود. مشابه همین توجه و تمرکز از سوی سایر دستگاه‌های امنیتی، اطلاعاتی و انتظامی کشور اعمال شد.

در بدو مأموریت، چهار مجهول پیش‌روی افسران اطلاعاتی این وزارتخانه قرار گرفت: چستی‌موادی که موجب بدحالی دانش‌آموزان شده‌اند؛ عوامل انسانی یا فنی اقدامات؛ شبکه‌ای که توانایی اقدام در گستره‌ای وسیع را دارد؛ یا شاید در غیر موارد ذکرشده، چه علل

بیانه وزارت اطلاعات درباره حوادث مربوط به مدارس:

ماده سمی در کار نبود اما عوامل دیگر شناسایی شدند

و عوامل دیگری موجب رویدادهای مورد بحث شده‌اند؟

به این ترتیب یکی از حساس‌ترین و دشوارترین مأموریت‌های سال گذشته سربازان گمنام امام زمان (عج) آغاز شد. اینک با جمع‌آوری اطلاعات موقت و مصادیق فراوان از گسترده‌ترین عملیات رصد و پایش اطلاعاتی – امنیتی کشور و با مطالعات علمی و تجزیه و تحلیل و ترکیب داده‌ها، نتیجه نهایی مجموعه تحقیقات را به استحضار ملت شریف ایران می‌رساند:

۱- اولین گزارش اعلام مسمومیت در تاریخ ۱۵ آبان ماه ۱۴۰۱ از شهرستان نور استان مازندران به ثبت رسیده است. پس از آن و در تاریخ ۹ آذرماه ۱۴۰۱، گزارشی مشابه از یکی از هنرستان‌های دخترانه استان قم داده شد و متعاقب آن، گزارشاتی غالباً همانند در ماه‌های آذر، بهمن و اسفند به ثبت می‌رسند. از اوایل اسفندماه، موضوع به سایر استان‌ها گزند. تسری می‌یابد و گزارشاتی مشابه از استان‌های دیگر واصل می‌شود. این گزارش‌ها تا هشتم اسفندماه ۱۴۰۱ با رشدی با آهنگ ملایم و گاهی با رشد هم‌راه بود. اما از هشتم اسفند، با رشدی فرآینده مواجه می‌شود و نهایتاً در چهاردهم اسفند به اوج خود می‌رسد.

در تاریخ یازدهم اسفند، رهبر حکیم انقلاب اسلامی (مد ظله العالی) موضعی آشکار، صریح و قاطع در قبال موضوع اتخاذ فرمودند. بیانات معظم‌له، از سویی تمرکز بیش از پیش دستگاه‌ها بر موضوع را در پی داشت و از سوی دیگر موجب حضور آشکارتر نیروهای امنیت در پیرامون محیط‌های آموزشی شد. طبیعی بود که هم‌زمان شدن